

UTENRIKSDEPARTEMENTET

Handlingsplan
Mars 2006

Regjeringens handlingsplan for gjennomføring av FN's Sikkerhetsråds resolusjon 1325 (2000) om kvinner, fred og sikkerhet

Politisk erklæring

Gjennom regjeringserklæringen har regjeringen forpliktet seg til å forsterke Norges innsats for en mer rettferdig verden. Gjennomføring av FNs Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 (2000) om kvinner, fred og sikkerhet er en del av denne forpliktelsen. Denne handlingsplanen er utarbeidet av Utenriksdepartementet (UD), Forsvarsdepartementet (FD), Justis- og politidepartementet (JD) og Barne- og likestillingsdepartementet (BLD). Den skal styrke vår innsats for global sikkerhet, fred og rettferdighet. Regjeringen vil intensivere innsatsen både for å øke kvinners deltakelse i sivile og militære fredsoperasjoner, i fredsmedling og fredsbygging, og for å styrke beskyttelse av kvinners menneskerettigheter i konfliktrammede områder. Norge skal være en tydelig fredsnasjon og føre en politikk som fremmer rettferdighet mellom kjønnene, også i global sammenheng.

Jonas Gahr Støre
Utenriksminister

Erik Solheim
Utviklingsminister

Anne-Grete Strøm-Erichsen
Forsvarsminister

Knut Storberget
Justisminister

Karita Bekkemellem
Barne- og likestillingsminister

Innledning

I oktober 2000 vedtok FNs Sikkerhetsråd resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet (heretter kalt Resolusjon 1325). For første gang i FNs historie tok Sikkerhetsrådet stilling til spørsmål omkring kvinners roller og erfaringer i væpnet konflikt. Et særtrekk ved de fleste av dagens konflikter er at sivilbefolkningen utsettes for grove og systematiske overgrep. Kvinner og barn utgjør et flertall av sivilbefolkningen og rammes derfor særlig hardt. Samtidig deltar også stadig flere kvinner blant de stridende – frivillig eller under tvang. Til tross for dette blir i uakseptabel grad kvinners erfaringer i konflikt-sammenheng marginalisert og deres rolle og bidrag til konfliktløsning oversett. Kvinner blir i dag ofte ikke inkludert i fora hvor det treffes beslutninger som angår fred og sikkerhet, verken lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Mandatene for fredsoperasjonene er utvidet og forandret. Konfliktforebygging, krisehåndtering, gjenoppbygging etter konflikter, etablering av et rettsbasert styresett og gjennomføring av humanitære og menneskerettslige normer inngår i dag som elementer i de fleste fredsoperasjoner. Resolusjon 1325 behandler disse elementene i et kjønnsperspektiv. Å anvende et kjønnsperspektiv innebærer en erkjennelse av at alle mennesker har like rettigheter og samme menneskeverd. Krig og konflikt rammer kvinner, menn, gutter og jenter på forskjellige måter. For å legge grunnlaget for fred, demokrati og utvikling på likeverdige premisser er det helt nødvendig å dra nytte av menneskers erfaringer, kunnskap og ressurser, uansett kjønn, og sørge for at deres behov blir ivarettatt.

Resolusjonen tar utgangspunkt i nødvendigheten av at kvinner deltar på like fot med menn på alle nivåer og i alle funksjoner for å fremme fred og sikkerhet. Dette bygger på en erkjennelse av at kvinners medvirkning er nødvendig for å sikre varig fred.

Ansvar for oppfølging av resolusjonen ligger i stor grad hos FNs medlemsland både gjennom tiltak på nasjonalt plan, gjennom bidrag til FNs arbeid for fred og sikkerhet og gjennom vår bilaterale freds-innsats i land som er rammet av konflikter. Gjennom regjeringens handlingsplan for gjennomføring av Resolusjon 1325 vil vi styrke,

T.v.: Det er et stort behov for å rekruttere flere kvinnelige fredsbevarere, blant annet for lettere å komme i dialog med sivilbefolkningen. Her forbereder norske soldater i Kabul et transportoppdrag.

T.h.: En gruppe afghanske kvinner samlet rundt skolebøkene. Norge skal støtte tiltak som ivaretar kvinners rettigheter, behov og prioriteringer i en etterkrigssituasjon. Foto: Torgeir Haugaard (t.v.) og Bente Bjercke (t.h).

koordinere og systematisere den norske innsatsen for internasjonal fred, sikkerhet og demokrati. Vi skal bidra til økt deltakelse og representasjon av kvinner i fredsbyggingsprosesser både lokalt og internasjonalt. Vi skal arbeide for økt rekruttering av kvinner til fredsoperasjoner, i internasjonale organisasjoner som FN, NATO, EU og OSSE. Vi skal øke vår innsats for å ivareta kvinners rett til beskyttelse mot overgrep i konfliktsituasjoner. Regjeringen vil samarbeide med nasjonale og internasjonale frivillige organisasjoner i gjennomføringen av disse hovedmålsettingene.

Handlingsplanen skal være et levende dokument. Den er begynnelsen på en prosess og vil bli revidert i løpende dialog med berørte og interesserte aktører.

Internasjonal innsats og fredsoperasjoner

Resolusjon 1325 "retter en sterk henstilling til FNs medlemsland om å sikre økt representasjon av kvinner på alle beslutningsnivåer i nasjonale, regionale og internasjonale institusjoner og tiltak som skal hindre, styre og løse konflikter". Videre bes medlemslandene om å "innarbeide i sine nasjonale trenings- og opplæringsprogrammer for militære og sivile politistyrker før utplassering" elementer som går på "vern, rettigheter og spesielle behov for kvinner, og om betydningen av at kvinner deltar i all fredsbevarende og fredsbyggende virksomhet".

På disse områdene vil regjeringen prioritere følgende tiltak:

Nasjonalt

Representasjon/deltakelse/rekruttering

- Norge skal, i samarbeid med andre land, arbeide aktivt for å sikre oppfølging av Resolusjon 1325 i alle relevante internasjonale fora, inkludert FN, NATO, OSSE, EU og AU.
- Kvinneandelen i forsvaret og politiet skal økes. Dette ansvaret påhviler ledere som har det direkte ansvaret for rekruttering.
- Kvinneandelen ved forsvarets befalskoler skal være minst 25 pst.
- Fra 2006 inviteres kvinner til frivillig sesjon.
- Flere kvinner skal rekrutteres til sivile stillinger i fredsoperasjoner.
- Politihøgskolen skal videreføre det vellykkede arbeidet med å rekruttere flere kvinnelige studenter til grunnutdanningen (ved opptak høsten 2005 utgjorde de kvinnelige studentene 37 pst).
- Justisdepartementet har et særlig ansvar for å rekruttere kvinner til departementets Styrkebrønn, som omfatter personell fra hele rettskjedens.
- Det skal iverksettes tiltak i berørte departementer for å fremme norske, kvinnelige ledere som kandidater for internasjonale militære og sivile stillinger.
- Norge skal utarbeide en liste over potensielle norske, kvinnelige kandidater til stillinger i internasjonale organisasjoner.

Trening/opplæring

- Forsvarsdepartementet og Justisdepartementet skal gi Politihøgskolen og Forsvarets skoler og utdanningsinstitusjoner i oppdrag

å integrere problemstillinger knyttet til kvinner, fred og sikkerhet i grunn- og videreutdanningen.

- Før utreise til internasjonale operasjoner skal norsk personell bli undervist i og satt i stand til å håndtere utfordringer knyttet til konkrete situasjoner de vil bli stilt overfor i det aktuelle landet. Forsvarsdepartementet og Justisdepartementet vil være ansvarlige for at personell gis slik kompetanse. Undervisningen skal omfatte innføring i *UN Code of Conduct for Personal Behaviour* og NATOs retningslinjer for bekjempelse av menneskehandel.
- Alt norsk personell skal også ha undervisning i folkerett, særskilt i humanitær rett og internasjonale menneskerettigheter, herunder regelverk om kjønnsbasert vold, seksualisert vold og menneskehandel.
- Opplæring og bevisstgjøring omkring kjønnsperspektivet og Resolusjon 1325 skal også omfatte personell i Styrkebrønnen, NORSTAFF og NORDEM. Her har Justisdepartementet og Utenriksdepartementet et særlig ansvar for gjennomføringen.
- Der opplæringsmateriell allerede finnes, skal det foretas en gjennomgang av kvalitet og innhold for å se om det er dekkende i forhold til målene i Resolusjon 1325.
- Kjønnsperspektivet skal integreres i alle øvingsseknarier for internasjonale oppdrag.
- Forsvarsdepartementet og Forsvaret skal innarbeide et kjønnspektiv i planleggingen av all internasjonal virksomhet, herunder alle operasjonsplaner for internasjonale operasjoner.

06

07

Frivillige organisasjoner

- Utenriksdepartementet/Norad vil kreve at de frivillige organisasjonene i sine prosjekt-/programsknader og i sin rapportering gjør rede for hvordan kjønnspektivet blir integrert i deres virksomhet, for eksempel ved å referere til samarbeid med lokale kvinnemiljøer og organisasjoner der dette er relevant.
- Utenriksdepartementet/Norad vil særlig vektlegge de frivillige organisasjonenes arbeid for å rekruttere flere kvinner til internasjonale stillinger og trening og opplæring av eget personell omkring problemstillinger som er relevante i forhold til Resolusjon 1325.
- Frivillige organisasjoner som jobber på oppdrag for UD/Norad bør utarbeide egne atferdskodekser for sine ansatte.

Multilateralt (FN-systemet, NATO, OSSE, EU og AU)

Representasjon/deltakelse/rekruttering

FN:

- Norge skal, som medlem av styrende organer i FN og andre multilaterale organisasjoner, arbeide for at organisasjonene selv integrerer en mer gjennomgripende og aktiv tilnærming til kjønnsrettferdighet og likestilling og setter av ressurser til dette.
- Norge skal arbeide for at alle relevante sikkerhetsrådsresolusjoner og rullerende mandater for fredsoperasjoner tydelig beskriver hvordan de ulike tiltakene berører både kvinner og menn. Videre skal Norge arbeide for at alle Sikkerhetsrådets sendelag skal ha kvinnelige deltakere, og at sendelagene skal etablere dialog med lokale kvinner og lokalbaserte kvinneorganisasjoner. Sendelagenes rapporter skal inkludere et kjønnsperspektiv både i problemstillinger og analyser.
- Norge skal arbeide for at Generalsekretærens rapportering til Sikkerhetsrådet inkorporerer kjønnsperspektivet på en grundigere og mer gjennomgripende måte.
- Norge skal støtte rekrutteringsprosesser i FN for å utnevne flere kvinner til høyere stillinger i fredsoperasjoner, og skal aktivt synliggjøre sterke kandidater til slike stillinger. Det er særlig viktig å få kvinner inn i stillinger som spesialrepresentanter for Generalsekretæren (Special Representative of the Secretary General, SRSG).
- Norge skal fortsatt støtte DPKOs (FNs avdeling for fredsbevarende operasjoner) kvinnerådgiver og arbeide for at problemstillinger omkring kjønn og konflikt bedre integreres i DPKOs arbeidsrutiner, treningsopplegg og rekrutteringsarbeid.
- Norge skal arbeide for å øke antall kvinnerådgivere, og for sterkere og mer integrerte kvinnerådgiverteam, i FN's feltoperasjoner. Samtidig skal det arbeides for at disse forankres bedre i operasjonene, herunder i ledelsen. Det skal arbeides for at disse stillingene blir finansiert over de regulære budsjettene.
- Norge skal arbeide for at kjønnsperspektivet blir ivaretatt i FN's integrerte operasjoner.
- Norge skal være en pådriver i DPKOs arbeid med å mobilisere politiresurser til fredsoperasjoner. Det er et særlig behov for

Dialog med kvinner i konfliktområder er en forutsetning for å danne et helhetlig bilde av situasjonen. FNs generalsekretær Kofi Annan i samtale med internt fordrevne i en flyktningleir i Sudan.

kvinnelige politietterforskere med kunnskap om håndtering av sensitiv informasjon om seksuelle overgrep. Det er også behov for personell med erfaring fra etterforskning av seksuelle overgrep og kjønnsbasert vold i krig og konfliktsammenheng.

NATO:

- Norge skal arbeide for å øke andelen kvinner blant personell i NATO-operasjoner, særlig i operasjonsområder der dette er viktig på grunn av lokale religiøse og kulturelle forhold.
- Norge skal arbeide for at NATOs retningslinjer for bekjempelse av menneskehandel blir gjennomført i sin helhet i alle medlems- og partnerland.

OSSE:

- Norge skal arbeide for å øke kvinnerepresentasjonen i sendelagene til Organisasjonen for samarbeid og sikkerhet i Europa (OSSE).
- Norge skal opprettholde sitt sterke engasjement for å integrere kjønnsperspektivet i OSSEs arbeid.
- Norge skal påse at medlemslandene følger opp vedtaket fra Ministermøtet i Ljubljana i 2005 som forbyr OSSE-personell å involvere seg i aktiviteter som kan fremme handel med kvinner og barn.

EU

- Norge skal både overfor EUs formannskap og de enkelte medlemsstater i EU vektlegge integrering av kjønnsperspektivet i alle deler av krisestyringsoperasjoner.
- Norge skal påse at norsk deltakelse i krisestyringsoperasjoner ledet av EU bidrar til å styrke gjennomføringen av Resolusjon 1325.

AU:

- Norge skal bidra til å styrke AU-sekretariatets kompetanse på Resolusjon 1325.
- I samarbeid med AUs sikkerhetspolitiske mekanismer skal Norge støtte integreringen av kjønnsperspektivet i alle tiltak og dokumenter. Dette vil være særlig viktig i forhold til arbeidet med å etablere African Standby Force (ASF).

Trening/opplæring

FN:

- Norge skal være en pådriver for integrasjon av kvinners juridiske rettigheter i strafferettsapparatet gjennom opplæring av dommere, påtalemyndighet, advokater og annet juridisk personell på FN-oppdrag.

NATO:

- Norge skal arbeide for å videreføre og styrke NATOs innsats mot menneskehandel, med særlig vekt på operative tiltak i felt. Dette vil være viktig overfor medlemsland og partnerland med svakt utbygget nasjonalt rettsvern mot handel med kvinner og barn.
- Norge skal aktivt følge opp NATOs vedtak om at alt personell (sivilt og militært) i NATO-ledete operasjoner skal ha gjennomført relevant trening og bevisstgjøring om temaet menneskehandel, herunder særlig alliansens treningsmoduler for bekjempelse av menneskehandel.

OSSE:

- Gjennom Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) og sendelagene skal Norge fremme prosjekter i land i OSSE-området som bidrar til å heve kvinners kompetanse og øke deres mulighet til å delta i fredsarbeid. Norge har særlig kompetanse på institusjonsbygging i rettskjeden, men det er også viktig å støtte krefter i det sivile samfunn.

AU:

- Utenriksdepartementet vil styrke integrasjonen av kjønnspektivet i Training for Peace-programmets tiltak for utdanning av afrikansk sivil personell og politi for utplassering i AUs fredsoperasjoner.
- Utenriksdepartementet skal arbeide for at flere kvinner gjennomfører trening og utdanning gjennom Training for Peace-programmet for å sikre et bedre rekrutteringsgrunnlag for afrikanske kvinner til AUs fredsoperasjoner.

Konfliktforebygging, fredsmeikling, fredsbygging

Resolusjon 1325 ”bekrefter på nytt kvinners viktige rolle for å forebygge og løse konflikter og drive fredsbygging, og understreker hvor viktig det er at kvinner deltar på lik linje og er fullt involvert i alle tiltak for å opprettholde og fremme fred og sikkerhet, samt at kvinner må delta mer i beslutningsprosesser for forebygging og løsning av konflikter.”

En integrering av kjønnsperspektivet i fredsprosesser vil styrke kvinners politiske, økonomiske og sosiale deltakelse og øke deres kontroll over sine liv. Samtidig vil kvinners deltakelse styrke mulighetene for å bygge en varig, stabil fred innenfor demokratiske rammer.

Norge skal arbeide for å styrke kvinners muligheter for politisk deltakelse og for å sikre en jevn kjønnsbalanse i oppbyggingen av statlige institusjoner, herunder også i justis- og sikkerhetssektoren.

Nasjonalt

- Norge skal iverksette tiltak for å stimulere flere kvinner til å være tilretteleggere og meglere i freds- og forsoningsprosesser, og bidra til en jevnere kjønnsbalanse blant egne deltakere i freds- og forsoningsprosesser.
- Alle instruksjoner som utarbeides til delegasjoner og utvalg skal innbefatte/integrere kjønnsperspektivet.
- Norsk personell i fredsbevarende kontingenter, feltreiser eller andre delegasjoner som deltar før, under og etter konflikt, skal bestå av både kvinner og menn. Økt kvinneandel er nødvendig blant annet for å nå målet om å samarbeide med flere kvinner lokalt.
- Norge skal sikre kvinners deltakelse og integrere kjønnsperspektivet i tiltak og prosesser for religiøs dialog på nasjonalt og internasjonalt nivå.
- Utenriksdepartementet vil styrke sitt samarbeid med forskningsmiljøer som arbeider med fred og konfliktløsning i et kjønnsperspektiv. Forskningsmiljøene oppfordres til å prioritere kjønnsperspektiver i sine programmer og prosjekter.

Kvinneres deltagelse i politiske beslutningsprosesser er en forutsetning for demokratisk utvikling. Her avgir afghanske kvinner sin stemme ved valg. Foto: © Lana Sleziec/Panos Pictures

12

13

Bilateralt samarbeid i freds- og forsoningsprosesser

- Der Norge fungerer som tilrettelegger i forhandlinger, eller er direkte involvert i fredsprosesser, skal det bidras til å sikre økt representasjon av kvinner i forhandlingsdelegasjoner og andre aktiviteter i forbindelse med slike forhandlinger.
- Norge skal gi økonomisk støtte til tiltak for å sikre kvinner deltagelse og representasjon i konkrete fredsprosesser. I de tilfeller hvor kvinner ikke deltar direkte i fredsforhandlinger, skal Norge støtte særlige tiltak som sørger for at kvinners rettigheter, behov og prioriteringer blir ivaretatt.
- I arbeid med fredsbygging og demokrati skal det legges vekt på kvinners rolle som politiske aktører. Det skal gis opplæring i sikring av kvinners demokratiske rettigheter, herunder fri utøvelse av stemmerett og likestilte muligheter til å stille til valg.
- Tiltak skal iverksettes for å trekke inn lokale kvinner, både enkeltpersoner, kvinneorganisasjoner, nettverk og miljøer hvor kvinner er særlig representert, i alle ledd i konfliktforebygging,

konfliktløsning og fredsbygging.

- Norge skal holde regelmessig kontakt med lokalbaserte kvinnegrupper og støtte formelle og uformelle møter for kvinner og deres nettverk i konfliktområder.
- Norge skal sette kjønnsperspektivet på dagsorden i forbindelse med utforming av fredsavtaler, og være en pådriver for at kvinners rettigheter blir konkret og effektivt ivaretatt i gjennomføringen av disse.
- Norge skal arbeide for at kvinner blir representert i de overvåkingmekanismer som blir etablert i tilknytning til ulike fredsavtaler.
- Norge skal bidra til å styrke og bygge opp justissektoren i land under gjenoppbygging etter konflikt. Det skal i denne sammenheng satses på tiltak for å sikre kvinner reell, ikke-diskriminerende tilgang til rettssystemet.

Multilateralt

FN-systemet:

- Norge skal arbeide for at kjønnsperspektivet blir integrert i alle deler av Fredsbyggingskommisjonens arbeid, herunder at behovet for kontinuitet i overgangen fra militære til politiske operasjoner ivaretas.
- Norge skal arbeide for en evaluering av FNs organisering av kjønns- og likestillingsspørsmål, samt være en pådriver for at dette blir en del av diskusjonen om reform av FNs operasjonelle aktiviteter.
- Norge skal støtte FN i arbeidet med å utvikle en mer systematisk metode for å konsultere kvinnelige ledere og kvinnettverk og organisasjoner lokalt på et tidlig stadium i fredsprosesser.
- Norge skal støtte FNs lokale tiltak for å øke kvinnerepresentasjonen i nominasjonsprosesser til valg på alle nivåer.
- Norge skal jobbe aktivt for å styrke gjennomføringen av Resolusjon 1325 i FNs ulike særorganisasjoner, fond og programmer, bl.a. med støtte til opplærings- og bevisstgjøringstiltak.
- Norge skal etablere tett dialog med UNDP (FNs utviklingsprogram) om Resolusjon 1325 både bilateralt og gjennom givergruppen for BCPR (Friends of the Bureau for Conflict Prevention and Reconstruction).

Bildet viser en kvinnelig FN-representant i samtale med kollegaer i felten. Det finnes svært få kvinner i høyere stillinger i FNs fredsoperasjoner. Foto: © Sven Torfinn / Panos Pictures

14

15

- Norge skal arbeide aktivt gjennom styrer og trust funds for at Verdensbanken tillegger problemstillinger omkring kvinner og fredsbygging ytterligere vekt.
- Norge skal bidra til å styrke vennegruppen for Resolusjon 1325 og dens arbeid for mer proaktive og resultatorienterte tiltak.
- Alle avvæpnings-, demobiliserings- og reintegreringstiltak (DDR) som Norge bidrar til i land som kommer ut av konflikt, skal ha et kjønnsperspektiv. Dette skal inkludere samarbeid med lokale kvinnettverk og andre lokale organisasjoner der kvinner er representert. Slike DDR-tiltak skal både være rettet mot kvinner som stridende/tidligere stridende og kvinner som er tilknyttet stridende grupper på annen måte. Det skal også tas hensyn til kvinner som pårørende og nærmeste sosiale nettverk til stridende.
- Der Norge er involvert i sikkerhetssektorreform og tiltak for rustningskontroll, skal det tas hensyn til kvinners og menns ulike sårbarhet.

T.v.: Norge skal bidra til å styrke og bygge opp justissektoren i land under gjenoppbygging etter konflikt. Det er særlig viktig å sikre kvinners tilgang til rettssystemet. T.h.: Stadig flere kvinner og jenter deltar blant de stridende – frivillig eller under tvang. Her fra Liberia. Foto: © Giacomo Pirozzi / Panos Pictures (t.v.) og © Teun Voeten / Panos Pictures (t.h.)

NATO:

- Norge skal bidra til at alliansens støtte til sikkerhetssektorreform underbygger utviklingen av stabile sivilsamfunn, og sikrer kvinner og barns politiske, økonomiske og sosiale rettigheter.
- Norge skal arbeide for at kjønnsperspektivet blir klarere vektlagt i dialogen med NATOs medlemskandidatland og partnerland.

OSSE:

- Norge skal fortsatt være en pådriver for implementering av OSSEs handlingsplan for likestilling som på siste ministermøte ble utvidet til også å omfatte Resolusjon 1325.
- Norge skal arbeide for at kvinner inkluderes i de ulike fredsprosessene som pågår i en rekke av OSSEs medlemsland på Balkan og i SUS-området.

Beskyttelse og menneskerettigheter

Resolusjon 1325 ber *"alle parter i væpnet konflikt om fullt ut å respektere folkerettslige avtaler om rettigheter for og vern av – spesielt sivile – kvinner og jenter"*. Resolusjonen ber videre *"alle parter i væpnet konflikt iverksette særlige tiltak for å beskytte kvinner og jenter mot kjønnsbasert vold, især voldtekt og andre seksuelle overgrep, og andre former for vold i væpnede konfliktsituasjoner"*. Resolusjonen understreker *"alle staters ansvar for å avskaffe straffefrihet, og for å straffe- og følge de ansvarlige for folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser, inkludert kjønnsbasert vold mot kvinner og jenter..."*.

Norge skal arbeide for styrket fokus på menneskerettighetsbeskyttelse i konflikt- og postkonfliktsituasjoner og i fredsprosesser. Dette gjelder spesielt beskyttelse av kvinner, og arbeid for å styrke deres muligheter til å delta aktivt i konfliktforebygging og fredsprosesser.

Nasjonalt

- UD, FD og JD skal styrke kompetansen i egne organisasjoner på feltene menneskerettigheter og konflikt i et kjønnsperspektiv.
- Regjeringen vil videreføre en streng håndhevelse av brudd på retningslinjer og atferdskodekser som skal hindre seksuell utnyttelse og misbruk utøvet av norsk personell på utenlandsoppdrag.
- Norge skal styrke arbeidet med opplæring i NATOs retningslinjer mot menneskehandel og FNs nulltoleransopolitikk mot seksuell utnyttelse og misbruk før utreise til operasjoner. Brudd skal rapporteres og sanksjoneres.

Multilateralt

- Norge skal bidra til at det internasjonale samfunn griper inn overfor folkemord, etnisk rensing og forbrytelser mot menneskeheten. En internasjonal gjennomføring av prinsippet om *responsibility to protect* krever spesiell innsats rettet mot kjønnsbasert og seksualisert vold. Dette innebærer blant annet at Norge skal arbeide for å fjerne straffefrihet for internasjonale forbrytelser

Kvinner og barn i kø for å hente vann. Det er et stort behov for å styrke beskyttelsen av flyktninger og internt fordrevne mot overgrep og vold. Foto: © Betty Press / Panos Pictures

som voldtekt, seksualisert vold og kjønnsbasert vold.

- Kvinners mulighet for deltakelse og rettsbeskyttelse uten diskriminering er grunnleggende rettighetskrav som Norge skal bidra til å sikre. Dette skal blant annet skje gjennom støtte til arbeid for menneskerettighetsovervåkning og menneskerettighetsbeskyttelse lokalt, nasjonalt og internasjonalt.
- Gjenoppbygging av rettsstatsstrukturer krever et aktivt forhold til kvinners deltakelse og til å sikre deres reelle mulighet for å oppnå beskyttelse av rettsstaten på lik linje med menn. Norge skal arbeide for å sikre et kjønnsperspektiv på *rule of law*/rettsstatsinitiativer i gjenoppbyggingsfaser, og skal styrke arbeidet for en reell gjennomføring av ikke-diskrimineringsprinsippet i slike situasjoner. Styrking av politiets og rettsvesenets vilje og evne til å yte beskyttelse til kvinner er en sentral del av dette.

Ikke-diskriminering og kvinners rettigheter og reelle deltakelse skal også stå sentralt i innsatsen for *transitional justice*, herunder i rettsoppgjør etter konflikt, såkalt vetting, forsoningsinitiativer, osv.

Norge skal satse på initiativer som styrker kvinners posisjon i slike overgangsfaser og -prosesser.

- Norge skal støtte FNs generalsekretærs nulltoleransepolitikk i forhold til seksuelle overgrep begått av FNs eget personell, og bidra til bedre internkontroll med sikte på mer effektive forebyggings tiltak, bedre etterforskningskapasitet og større mulighet til straffetiltak. Det innebærer bl.a. å styrke FNs internrevisjon på dette området og arbeide for at troppebidragsytende land forplikter seg til å straffeforfølge overgripere.
- Norge skal bidra til at det internasjonale regelverket for å bekjempe menneskehandel (FNs Palermoprotokoll) blir gjennomført både av troppebidragsyterland og vertsland for fredsbevarende operasjoner.
- Norge skal arbeide internasjonalt for at kjønnsperspektivet, kamp mot overgrep og bekjempelse av menneskehandel inngår som en del av alle operasjonsplaner for fredsbevarende operasjoner og i fredsavtaler (jfr. NATOs retningslinjer for bekjempelse av menneskehandel).
- Norge skal aktivt følge opp NATOs vedtak om at alt personell (siv/mil) i NATO-ledede operasjoner skal ha gjennomført relevant trening og bevisstgjøring på temaet menneskehandel. Norge skal støtte prosjekter i konfliktområder som tar sikte på å beskytte kvinner og jenter mot seksualisert vold, herunder menneskehandel, og som gir hjelp til rehabilitering og reintegrering av ofre for slik vold.
- Norge skal fortsatt støtte UNHCRs (FNs høykommissær for flyktninger) arbeid med flyktninger og internt fordrevne, spesielt tiltak rettet mot beskyttelse i leirene, både fra eksterne trusler og fra vold internt i leirene, herunder vold i nære relasjoner. En særlig oppmerksomhet må rettes mot tiltak for traumatiserte kvinner og jenter.
- Departementene vil styrke sitt samarbeid med forskningsmiljøer som arbeider med kvinners menneskerettigheter og behov for beskyttelse, og oppfordre miljøene til å prioritere kjønnsperspektiver i sine programmer og prosjekter.

Oppfølging, revidering og samarbeid

- Myndighetenes arbeid med handlingsplanen skal utføres av de berørte departementer og direktorater, som skal utarbeide egne retningslinjer for iverksettelse og rapportering.
- Hvert departement og hver ansvarlige enhet skal utpeke en person som koordinerer oppfølgingen av planen. Det overordnede ansvaret ligger i Utenriksdepartementet.
- Det skal etableres et samarbeidsorgan bestående av det interdepartementale utvalget, berørte direktorater, relevante forskningsmiljøer og de frivillige organisasjonene. Dette organet skal møtes to ganger årlig for gjensidig utveksling av informasjon, kunnskap og erfaringer om pågående prosjekter.
- Alt trenings- og opplæringsmateriell skal evalueres med regelmessige mellomrom.
- Handlingsplanen skal evalueres årlig i forbindelse med FN-markeringen av Resolusjon 1325 i oktober. Det skal åpnes for revisjoner, endringer og tilføyelser. Evalueringen skal basere seg på rapporter fra de relevante departementene. Rapportene skal være ferdige 15. september og samles i en felles rapport som skal utarbeides av Utenriksdepartementet. Planen og de årlige evalueringene skal offentliggjøres. Det skal utarbeides felles kriterier for departementenes rapportering.

Security Council

Distr.: General
31 October 2000

Resolution 1325 (2000)

Adopted by the Security Council at its 4213th meeting, on 31 October 2000

The Security Council,

Recalling its resolutions 1261 (1999) of 25 August 1999, 1265 (1999) of 17 September 1999, 1296 (2000) of 19 April 2000 and 1314 (2000) of 11 August 2000, as well as relevant statements of its President, and *recalling also* the statement of its President to the press on the occasion of the United Nations Day for Women's Rights and International Peace (International Women's Day) of 8 March 2000 (SC/6816),

Recalling also the commitments of the Beijing Declaration and Platform for Action (A/52/231) as well as those contained in the outcome document of the twenty-third Special Session of the United Nations General Assembly entitled "Women 2000: Gender Equality, Development and Peace for the Twenty-First Century" (A/S-23/10/Rev.1), in particular those concerning women and armed conflict,

Bearing in mind the purposes and principles of the Charter of the United Nations and the primary responsibility of the Security Council under the Charter for the maintenance of international peace and security,

Expressing concern that civilians, particularly women and children, account for the vast majority of those adversely affected by armed conflict, including as refugees and internally displaced persons, and increasingly are targeted by combatants and armed elements, and *recognizing* the consequent impact this has on durable peace and reconciliation,

Reaffirming the important role of women in the prevention and resolution of conflicts and in peace-building, and *stressing* the importance of their equal participation and full involvement in all efforts for the maintenance and promotion of peace and security, and the need to increase their role in decision-making with regard to conflict prevention and resolution,

Reaffirming also the need to implement fully international humanitarian and human rights law that protects the rights of women and girls during and after conflicts,

Emphasizing the need for all parties to ensure that mine clearance and mine awareness programmes take into account the special needs of women and girls,

Recognizing the urgent need to mainstream a gender perspective into peacekeeping operations, and in this regard *noting* the Windhoek Declaration and the Namibia Plan of Action on Mainstreaming a Gender Perspective in

Multidimensional Peace Support Operations (S/2000/693),

Recognizing also the importance of the recommendation contained in the statement of its President to the press of 8 March 2000 for specialized training for all peacekeeping personnel on the protection, special needs and human rights of women and children in conflict situations,

Recognizing that an understanding of the impact of armed conflict on women and girls, effective institutional arrangements to guarantee their protection and full participation in the peace process can significantly contribute to the maintenance and promotion of international peace and security,

Noting the need to consolidate data on the impact of armed conflict on women and girls,

1. *Urges* Member States to ensure increased representation of women at all decision-making levels in national, regional and international institutions and mechanisms for the prevention, management, and resolution of conflict;

2. *Encourages* the Secretary-General to implement his strategic plan of action (A/49/587) calling for an increase in the participation of women at decision-making levels in conflict resolution and peace processes;

3. *Urges* the Secretary-General to appoint more women as special representatives and envoys to pursue good offices on his behalf, and in this regard *calls on* Member States to provide candidates to the Secretary-General, for inclusion in a regularly updated centralized roster;

4. *Further urges* the Secretary-General to seek to expand the role and contribution of women in United Nations field-based operations, and especially among military observers, civilian police, human rights and humanitarian personnel;

5. *Expresses* its willingness to incorporate a gender perspective into peacekeeping operations, and *urges* the Secretary-General to ensure that, where appropriate, field operations include a gender component;

6. *Requests* the Secretary-General to provide to Member States training guidelines and materials on the protection, rights and the particular needs of women, as well as on the importance of involving women in all peacekeeping and peace-building measures, *invites* Member States to incorporate these elements as well as HIV/AIDS awareness training into their national training programmes for military and civilian police personnel in preparation for deployment, and *further requests* the Secretary-General to ensure that civilian personnel of peacekeeping operations receive similar training;

7. *Urges* Member States to increase their voluntary financial, technical and logistical support for gender-sensitive training efforts, including those undertaken by relevant funds and programmes, inter alia, the United Nations Fund for Women and United Nations Children's Fund, and by the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees and other relevant bodies;

8. *Calls on* all actors involved, when negotiating and implementing peace agreements, to adopt a gender perspective, including, inter alia:

(a) The special needs of women and girls during repatriation and resettlement and for rehabilitation, reintegration and post-conflict reconstruction;

(b) Measures that support local women's peace initiatives and indigenous processes for conflict resolution, and that involve women in all of the implementation mechanisms of the peace agreements;

(c) Measures that ensure the protection of and respect for human rights of women and girls, particularly as they relate to the constitution, the electoral system, the police and the judiciary;

9. *Calls upon* all parties to armed conflict to respect fully international law applicable to the rights and protection of women and girls, especially as civilians, in particular the obligations applicable to them under the Geneva Conventions of 1949 and the Additional Protocols thereto of 1977, the Refugee Convention of 1951 and the Protocol thereto of 1967, the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women of 1979 and the Optional Protocol thereto of 1999 and the United Nations Convention on the Rights of the Child of 1989 and the two Optional Protocols thereto of 25 May 2000, and to bear in mind the relevant provisions of the Rome Statute of the International Criminal Court;

10. *Calls on* all parties to armed conflict to take special measures to protect women and girls from gender-based violence, particularly rape and other forms of sexual abuse, and all other forms of violence in situations of armed conflict;

11. *Emphasizes* the responsibility of all States to put an end to impunity and to prosecute those responsible for genocide, crimes against humanity, and war crimes including those relating to sexual and other violence against women and girls, and in this regard *stresses* the need to exclude these crimes, where feasible from amnesty provisions;

12. *Calls upon* all parties to armed conflict to respect the civilian and humanitarian character of refugee camps and settlements, and to take into account the particular needs of women and girls, including in their design, and recalls its resolutions 1208 (1998) of 19 November 1998 and 1296 (2000) of 19 April 2000;

13. *Encourages* all those involved in the planning for disarmament, demobilization and reintegration to consider the different needs of female and male ex-combatants and to take into account the needs of their dependants;

14. *Reaffirms* its readiness, whenever measures are adopted under Article 41 of the Charter of the United Nations, to give consideration to their potential impact on the civilian population, bearing in mind the special needs of women and girls, in order to consider appropriate humanitarian exemptions;

15. *Expresses* its willingness to ensure that Security Council missions take into account gender considerations and the rights of women, including through consultation with local and international women's groups;

16. *Invites* the Secretary-General to carry out a study on the impact of armed conflict on women and girls, the role of women in peace-building and the gender dimensions of peace processes and conflict resolution, and *further invites* him to submit a report to the Security Council on the results of this study and to make this available to all Member States of the United Nations;

17. *Requests* the Secretary-General, where appropriate, to include in his reporting to the Security Council progress on gender mainstreaming throughout peacekeeping missions and all other aspects relating to women and girls;

18. *Decides* to remain actively seized of the matter.

Ellen Johnson Sirleaf feirer valgseieren i presidentvalget i Liberia i januar 2006. Foto: Seyllou/AFP

Utenriksdepartementet har utarbeidet handlingsplanen i samarbeid med Forsvardepartementet, Justisdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet.

Omslagsfoto:

Forside: *Bildet viser en kvinne som stemmer ved presidentvalget i Liberia. Kvinnens deltakelse i fredsprosesser styrker mulighetene for å bygge en varig og stabil fred.*

Foto: © Tim A Hetherington / Panos Pictures

Bakside: *Resolusjon 1325 tar utgangspunkt i at kvinner skal delta på lik fot med menn på alle nivåer for å sikre varig fred. Bildet er fra FNs misjon i Burundi. Foto: FNs arkiv*

Utgitt av:
Utenriksdepartementet

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer av denne publikasjonen fra:
Departementenes servicesenter
Kopi- og distribusjonsservice
www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefaks: 22 24 27 86

Oppgi publikasjonskode: E-799 B
Design og trykk: Grafia Kommunikasjon as
03/2006 – opplag 3000

